

کتاب‌شناسی حافظ در سال ۱۳۹۶

الهام خواست‌خدایی

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز

بر اساس کارنامه‌ی نشر سال ۱۳۹۶، در این سال ۹۹۱۵۲ عنوان کتاب چاپ و منتشر شده است که ۱۴۸۷۸ عنوان از آن به موضوع ادبیات و از این میان، ۱۱۲ عنوان کتاب به موضوع حافظ اختصاص دارد.

تعداد کتاب‌های منتشر شده مربوط به حافظ در این سال نسبت به سال قبل، ۷۴ عنوان کمتر بوده است؛ اما نکته‌ی مهم و قابل توجه این است که در سال ۱۳۹۶، تعداد دیوان‌های چاپ‌شده (اعم از دیوان‌های چاپی، دیوان‌های خوشنویسی‌شده و گزیده‌ی دیوان و فال‌نامه‌ها) نسبت به سال قبل و حتی در مقایسه با بیست سال اخیر، کاهش چشمگیری داشته است^۱ (رک دفترهای حافظ پژوهی، شماره یک تا بیست). این در حالی‌ست که کتاب‌های تألیفی درباره‌ی حافظ نه تنها کاهش نداشته؛ بلکه یک سیر صعودی با شیب ملایم را ادامه داده است. نکته‌ی دیگر تعداد شمارگان کتاب‌هاست که یک سیر نزولی را در پیش گرفته است که البته این مسأله تابعی از شرایط عمومی بازار نشر است و ربط چندانی به موضوع حافظ ندارد.

بر اساس آمار موجود از میان کتاب‌های چاپ‌شده درباره‌ی حافظ در سال ۱۳۹۶، کتاب‌هایی با موضوع «اندیشه، شعر و زندگی حافظ» با ۴۱ عنوان و شمارگان ۳۲۰۳۰ نسخه، بیشترین تعداد را به‌خود اختصاص داده است و بعد از آن «دیوان‌های چاپی» در ۱۶ عنوان با شمارگان ۱۹۱۵۰ نسخه، قرار دارد.

هم‌چنین «فال‌نامه‌ها» در ۱۳ عنوان با شمارگان ۱۹۹۷۰ نسخه، «شرح‌ها» در ۱۲ عنوان با شمارگان ۱۰۱۰۰ نسخه، «حافظ و دیگران» در ۱۰ عنوان با شمارگان ۷۲۰۰ نسخه، «شرح بخشی از دیوان» در ۸ عنوان با شمارگان ۶۳۰۰ نسخه، «فرهنگ‌ها» در ۴ عنوان با شمارگان ۲۰۰۰ نسخه، «دیوان‌های خوشنویسی» در ۳ عنوان با شمارگان ۶۵۰۰ نسخه، «گزیده‌ی دیوان»

^۱ رجوع کنید به دفترهای حافظ‌پژوهی، شماره‌ی یک تا بیست.

در ۲ عنوان با شمارگان ۱۷۰۰ نسخه، «تضمین اشعار حافظ» در ۱ عنوان با شمارگان ۱۰۰۰ نسخه، «کودک و نوجوان» در ۱ عنوان با شمارگان ۲۰۰۰ نسخه، «ترجمه‌ی بخشی از دیوان» در ۱ عنوان با شمارگان ۵۰۰ نسخه، در جایگاه‌های بعدی کتاب‌های منتشر شده با موضوع حافظ قرار دارد که در ادامه‌ی این مقاله جدول داده‌ها و فهرست کتاب‌های منتشر شده می‌آید؛ اما قبل از آن توجه به چند نکته ضروری و شایسته است؛

۱. آمار کتابخانه‌ی ملی و خانه‌ی کتاب در مورد تعداد و فهرست کتاب‌ها متفاوت است؛ اما این فهرست بر اساس ترکیب اطلاعات هر دو پایگاه تنظیم شده است.
۲. اطلاعات کتاب‌شناسی کتاب‌ها بر اساس داده‌های موجود تنظیم شده است و بنابراین کاستی‌هایی در موارد هر عنوان کتاب به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات مورد نیاز است.
۳. کتاب‌هایی که در اطلاعات آن، نوبت چاپ ذکر نشده، چاپ اول است.

ردیف	عنوان موضوعی	تعداد	شمارگان
۱	اندیشه، شعر و زندگی حافظ (چاپ نخست)	۳۰	۲۲۷۳۰
۲	اندیشه، شعر و زندگی حافظ (چاپ مجدد)	۱۱	۹۳۰۰
۳	دیوان چاپی (چاپ نخست)	۱۰	۱۲۷۵۰
۴	دیوان چاپی (چاپ مجدد)	۶	۶۴۰۰
۵	فال‌نامه (چاپ نخست)	۳	۲۵۰۰
۶	فال‌نامه (چاپ مجدد)	۱۰	۱۷۴۷۰
۷	شرح کامل دیوان (چاپ نخست)	۵	۳۱۰۰
۸	شرح کامل دیوان (چاپ مجدد)	۷	۷۰۰۰
۹	حافظ و دیگران (چاپ نخست)	۹	۶۲۰۰
۱۰	حافظ و دیگران (چاپ مجدد)	۱	۱۰۰۰
۱۱	شرح بخشی از دیوان (چاپ نخست)	۸	۶۳۰۰
۱۲	فرهنگ‌ها (چاپ نخست)	۴	۲۰۰۰
۱۳	دیوان خوشنویسی (چاپ نخست)	۲	۱۵۰۰
۱۴	دیوان خوشنویسی (چاپ مجدد)	۱	۵۰۰۰
۱۵	گزیده‌ی دیوان (چاپ نخست)	۲	۱۷۰۰
۱۶	تضمین اشعار حافظ (چاپ نخست)	۱	۱۰۰۰
۱۷	کودک و نوجوان (چاپ نخست)	۱	۲۰۰۰
۱۸	ترجمه‌ی بخشی از دیوان (چاپ نخست)	۱	۵۰۰
	جمع کل	۱۱۲	۱۰۷۹۵۰

اندیشه، شعر و زندگی حافظ (چاپ نخست)

آرمان‌شهر حافظ، رجبی، پرویز، آرتامیس، پژواک فرزانه، ۴۰۸ صفحه، وزیری (شومیز)، ۲۰۰ نسخه.

از موسیقی تا آرایه‌های ادبی در دنیای شعر حافظ، خان‌محمدزاده، رقیه و فاطمه‌السادات حسینی، تهران: گیوا، ۵۰۰ نسخه.

اسرار حافظ، به کوشش زهرا نعمت‌الهی، اصفهان: انتشارات افسر، ۶۵۷ صفحه، ۵۰۰ نسخه.
آهوی وحشی: هشت مقاله درباره‌ی حافظ، حدادعادل، غلامعلی، تهران، سخن، ۳۰۸ صفحه،
رقعی (گالینگور)، ۱۱۰۰ نسخه.

این کیمیای هستی: درباره‌ی حافظ، شفیعی کدکنی، محمدرضا، تهران: نشر سخن، ۱۱۰۰ نسخه.
با حافظ تا کهکشان عرفان و اخلاق: همراه با مقدمه‌ی تماشاگه راز و بخش‌های تازه، صاعدی،
عبدالعظیم، نخل دانش، ۳۰۴ صفحه، وزیری (شومیز)، ۵۰۰ نسخه.

بازیگری در باغ هویت ایرانی: سرنمونی حافظ، رجایی، فرهنگ، ویراستار: الهام مهربابی، تهران،
نی، ۲۸۲ صفحه، رقیعی (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

بررسی تأثیر عناصر معماری در شعر حافظ، شعبانیان، مهدی، همدان: دانشگاه آزاد اسلامی،
واحد همدان، ۵۰۰ نسخه.

تحلیل معنایی افعال در دیوان حافظ، نویسندگان خدابخش اسداللهی و الهه شاه‌حسین، تهران:
انتشارات استاد شهریار، ۱۰۰۰ نسخه.

ترغیب در غزلیات حافظ، ازاری، ساناز، آرمان دانش، ۱۴۸ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۰۰ نسخه.
جامعه‌شناسی شعر حافظ، میرزایی، صالح و ستایش هستی، خرد، ۱۲۰ صفحه، رقیعی (شومیز)،
۲۰۰ نسخه.

جبر و اختیار از منظر شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی، احمدی، حسن، مؤسسه‌ی آموزشی و
پژوهشی امام خمینی (ره)، ۲۳۴ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

جرم‌شناسی در ادبیات تعلیمی: بازتاب آموزه‌های جرم‌شناسی در آثار منظوم و منثور سعدی،
حافظ و مولانا، بازایی، لیلا، صالحیان، ۱۴۰ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

حافظ رسول عبرت‌ها و اندرزها، حسین‌پور، محمدعلی، تهران: آوای دانش گستر، ۳۰۰ نسخه.

حافظ شیرازی، نیازکار، فرح، ویراستار: مریم رفیعی، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۲۲ صفحه،
رقعی (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

حافظ و صوفی: کندوکاوی پیرامون ابیات خواجه نسبت به صوفی، عمادی، مهدی، راه نیکان، ۸۴
صفحه، رقی (شومیز)، ۲۰۰۰ نسخه.

حافظ و قرآن، زرغامفر، مرتضی، ویراستار: اصغر حیدری منفرد و سیدحجت‌الحق حسینی،
دستان، ۲۶۴ صفحه، رقی (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

حافظ پژوهشی دفتر بیستم، به کوشش امیر مهربابی، [به سفارش] مرکز حافظ‌شناسی، قطب علمی
پژوهش‌های فرهنگی و ادبی فارسی، بخش زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز، شیراز:
رخشید، ۱۰۰۰ نسخه.

داستان و شخصیت‌های داستانی در دیوان حافظ، شفیع نجف‌آبادی، سهیلا، شهرکرد: آفتاب
غرب، ۵۰۰ نسخه.

درد عشق، شادلو، کامبیز، تهران: انتشارات نظری، ۱۰۰۰ نسخه.

دولت قرآن: تأثیر آیات و احادیث در اشعار حافظ، موسوی، سید فرج‌الله و محمدحسین مجدم،
تهران: زعیم، ۱۰۰۰ نسخه.

رند عاشق: پژوهش‌هایی پیرامون حافظ و عرفان اسلامی، حکیمی، محمد، رامیان (گلستان): نشر
کیسان، ۱۰۰۰ نسخه.

ریاستیزی در شعر سنایی و حافظ، بیرانوند، کیانوش و طاهره موسی‌زاده‌مقدم، تهران: سخنوران،
۱۰۰۰ نسخه.

زبان و ادبیات عربی، متن پنهان غزلیات حافظ، عزیزی، محمدرضا، زوار، ۳۱۲ صفحه، وزیری
(شومیز)، ۳۳۰ نسخه.

زین آتش نهفته: پژوهشی در ایهام‌های پنهان شعر حافظ، دالوند، یاسر با یادداشتی از سعید
حمیدیان، تهران: نشر علمی، ۵۰۰ نسخه.

سرمایه‌ی فرهنگی و ارتباطات غیرکلامی در دیوان اشعار حافظ، قبادی، علیرضا و مسعود
زارع‌مهرجردی، ویراستار: آسیه ناظمی، نیاز دانش، ۱۱۲ صفحه، رقی (شومیز)، ۲۰۰ نسخه.

سری بر آستان حافظ: نظری بر تحول معنایی و شکلی در کاربرد برخی از واژه‌ها و ترکیب‌های دیوان حافظ و کاربرد آن‌ها در زبان امروزین فارسی، فرزین‌نیا، صمد، بونیز، ۱۵۶ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

سیر تحولات روحی حافظ در دیوان، آکوچکیان، سیدعلی، اصفهان، سیدعلی آکوچکیان، ۵۰۰ نسخه.

عشق، عرفان، مستی و طنز حافظ، سلطانی‌گردفرامرزی، علی و ذبیح‌الله عزت‌یزدی، مبتکران، ۳۵۲ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۲۰۰ نسخه.

فضای حافظ، فلامکی، محمدمنصور، نشر فضا (وابسته به مؤسسه‌ی علمی و فرهنگی فضا)، ۳۷۶ صفحه، خشتی (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

زندگی، شعر و اندیشه‌ی حافظ (چاپ مجدد)

از کوچه‌ی رندان: درباره‌ی زندگی و اندیشه‌ی حافظ، زرین‌کوب، عبدالحسین، تهران، سخن، چاپ بیست‌ویکم، ۲۸۲ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۵۰۰ نسخه.

از کوچه‌ی رندان: درباره‌ی زندگی و اندیشه‌ی حافظ، زرین‌کوب، عبدالحسین، تهران، مؤسسه‌ی انتشارات امیرکبیر، چاپ هفدهم، ۲۹۶ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۵۰۰ نسخه..

حافظ ناشنیده پند، پزشکزاد، ایرج، تهران، نشر قطره، چاپ چهاردهم، ۲۸۰ صفحه، رقعی (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

حافظ نوپرداز: هفت گفتار درباره‌ی حافظ، حمیدی، سیدجعفر، لیان، چاپ دوم، ۱۴۴ صفحه، رقعی (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

حافظ، حافظه‌ی ماست، خرمشاهی، بهاء‌الدین، تهران، نشر قطره، چاپ دهم، ۳۸۶ صفحه، رقعی (شومیز)، ۲۰۰ نسخه.

حافظ، حافظه‌ی ماست، خرمشاهی، بهاء‌الدین، تهران، نشر قطره، چاپ نهم، ۳۸۶ صفحه، رقعی (شومیز)، ۲۰۰ نسخه.

در خلاف‌آمد عادت: مقالاتی در چالش با حافظ‌شناسی رسمی و رایج، درگاهی، محمود، تهران: کویر، چاپ دوم، ۱۰۰۰ نسخه.

دهنامه‌ی روح العاشقین: چشم‌اندازی بر وقایع عصر حافظ، باقری، مه‌ری، تهران، نشر قطره، چاپ دوم، ۱۱۰ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۰۰ نسخه.

شاعر راز و شیراز: حافظ (زندگی‌نامه)، بازنویسی: محمد کاظم مزینانی، ویراستار: احمد بروجردی، تصویرگر: محمدرضا لواسانی، نشر پیدایش، چاپ هشتم، ۲۲۴ صفحه، وزیری (شومیز)، ۵۰۰ نسخه.

عرفان حافظ، مطهری، مرتضی، صدرا، چاپ سی‌وهفتم، ۱۶۲ صفحه، رقعی (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

عرفان و رندی در شعر حافظ، آشوری، داریوش، تهران، نشر مرکز، چاپ چهاردهم، ۴۱۶ صفحه، رقعی (گالینگور)، ۶۰۰ نسخه.

دیوان چاپی (چاپ نخست)

۳۶۵ روز در صحبت حافظ، الهی‌قمشه‌ای، حسین، تهران: سخن، ۸۵۶ صفحه، رقعی (گالینگور)، ۱۶۵۰ نسخه.

دیوان حافظ، مصحح: محمد قزوینی، مذهب: محمدرضا هنرور، تهران: پیام عدالت، ۴۱۶ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۵۰۰۰ نسخه.

دیوان حافظ به‌همراه تعبیر عرفانی و وزن عروضی، مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی، قم: امام عصر (ع)، ۴۹۹ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۰۰۰ نسخه.

دیوان حافظ، مصحح: قاسم غنی، محمد قزوینی، آشیانه‌ی مهر، ۵۲۸ صفحه، جیبی (سلفون)، ۵۰۰ نسخه.

دیوان حافظ، مصحح: قاسم غنی، محمد قزوینی، آشیانه‌ی مهر، ۵۲۸ صفحه، وزیری (سلفون)، ۵۰۰ نسخه.

دیوان حافظ، مصحح: قاسم غنی، محمد قزوینی، آکادمی کتاب، ۵۳۲ صفحه، جیبی (سلفون)، ۵۰۰ نسخه.

دیوان حافظ، مصحح: قاسم غنی، محمد قزوینی، صمد، ۵۴۸ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۵۰۰ نسخه.

کتاب‌شناسی حافظ در سال ۱۳۹۶ ۲۹۵

دیوان حافظ، مصحح: قاسم غنی، محمد قزوینی، مصطفی، ۵۲۸ صفحه، جیبی (سلفون)، ۵۰۰ نسخه.

دیوان حافظ، مصحح: قاسم غنی، محمد قزوینی، یاری‌گر، ۵۳۲ صفحه، جیبی (سلفون)، ۵۰۰ نسخه.

سیمای لسان‌الغیب؛ کامل‌ترین دیوان حافظ، به‌اهتمام: محمد فتحی، مقدمه: سیدمحمد برهانی، آفرینش، ۷۸۴ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۰۰۰ نسخه.

دیوان چاپی (چاپ مجدد)

۳۶۵ روز در صحبت حافظ، الهی‌قمشه‌ای، حسین، تهران: سخن، چاپ دوم، ۸۵۶ صفحه، رقعی (گالینگور)، ۱۶۵۰ نسخه.

۳۶۵ روز در صحبت حافظ، الهی‌قمشه‌ای، حسین، تهران: سخن، چاپ سوم، ۸۵۶ صفحه، رقعی (گالینگور)، ۱۶۵۰ نسخه.

دیوان حافظ، مصحح: محمد قزوینی، مذهب: محمدرضا هنرور، پیام عدالت، چاپ دوم، ۴۱۶ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۱۰۰۰ نسخه.

دیوان حافظ، مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی، اسماء‌الزهرا، چاپ دوم، ۴۸۴ صفحه، وزیری (سلفون)، ۵۰۰ نسخه.

دیوان حافظ بر اساس نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و علامه محمد قزوینی، به‌اهتمام: میترا افشار، مصحح: قاسم غنی، صدای معاصر، چاپ سوم، ۵۴۶ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۱۰۰ نسخه.

دیوان حافظ، مصحح: قاسم غنی، محمد قزوینی، آشیانه‌ی مهر، چاپ دوم، ۵۲۸ صفحه، جیبی (سلفون)، ۵۰۰ نسخه.

فال‌نامه (چاپ نخست)

دیوان حافظ، معنی و شرح لغات و اصطلاحات ابیات و تفسیر فال‌نامه و تنظیم اوزان و غزلیات، نوری کوتنائی، نظام‌الدین، تهران: زهره، ۲۳۴ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

دیوان حافظ، معنی و شرح لغات و اصطلاحات ابیات و تفسیر فال نامه و تنظیم اوزان و غزلیات، نوری کوتنائی، نظام الدین، تهران: زهره، ۱۰۲۴ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.
فال نامه، اسماء الزهرا، ۴۸۴ صفحه، جیبی (سلفون)، ۵۰۰ نسخه.

فال نامه (چاپ مجدد)

دیوان حافظ همراه با فال «متن کامل» بر اساس نسخه‌ی محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی، مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی، طلایه، چاپ چهاردهم، ۵۱۲ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۰۰۰ نسخه.

دیوان حافظ همراه با فال «متن کامل» بر اساس نسخه‌ی محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی، مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی، تیموری، چاپ هفتم، ۵۱۲ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۲۰۰۰ نسخه.

دیوان حافظ همراه با فال بر اساس نسخه‌ی محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی، مقدمه: کاظم دزفولیان، طلایه، چاپ پنجم، ۵۱۲ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۱۷۰۰ نسخه.

دیوان خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی به انضمام فال نامه از روی نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و علامه قزوینی و تطبیق با چندین دیوان دیگر، مقدم، امیر، مقدمه: رضا معصومی، چاپ پانزدهم، گلی، ۵۶۸ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۵۰۰۰ نسخه.

دیوان کامل و جامع هدیه‌ی حافظ با تفأل همراه با مقدمه‌ای خواندنی از زندگی نامه و عرفان، به اهتمام: عباس عطاری کرمانی، ویراستار: شیلا عطاری، چاپ هجدهم، آسیم، ۷۳۲ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۷۷۰ نسخه.

دیوان کامل و فال نامه‌ی حافظ شیرازی، مقدمه: مسعود مهدی خانی، چاپ دوازدهم، معیار علم، ۵۳۲ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۵۰۰ نسخه.

دیوان کامل و فال نامه‌ی حافظ شیرازی، مقدمه: مسعود مهدی خانی، چاپ هشتم، معیار علم، ۵۲۶ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۵۰۰ نسخه.

فال حافظ، شارح: نظام الدین نوری کوتنائی، مترجم: مهدی فیروزی، چاپ هفتم، زرین و سیمین، ۱۲۰ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۲۰۰۰ نسخه.

فال حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنائی، نقاش: محمود فرشچیان، چاپ هشتم، زرین و سیمین، ۱۲۰ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۲۰۰۰ نسخه.

فال حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنائی، نقاش: محمود فرشچیان، چاپ ششم، زرین و سیمین، ۱۰۸ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۲۰۰۰ نسخه.

شرح کامل دیوان (چاپ نخست)

خلوت انس: شرح عرفانی حافظ، به‌اهتمام: راحیل عابدینی، ارمغان طوبی، ۹۶۰ صفحه، وزیری (سلفون)، ۱۰۰۰ نسخه.

دیوان حافظ: همراه با شرح لغات، تفسیر عرفانی، تعبیر اشعار، وزن شعر، شرح و تعبیر عرفانی و اوزان عروضی، مطلق، کاظم، تهران: عارف کامل، ۱۰۰۰ نسخه.

شرح تحقیقی دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی (بر اساس تصحیح خانلری)، رستگارفسای، منصور، ویراستار: مرضیه کاوسی حسینی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۸۳۸ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۵۰۰ نسخه.

شرح عرفانی دیوان حافظ بر اساس نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و محمد قزوینی، به‌اهتمام: سیدرضا باقریان موحد، اندیشه مولانا، ۱۲۲۸ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۵۰۰ نسخه.

غزلیات حافظ با شرح روان ابیات و واژه‌ها، به‌اهتمام: مصطفی خدادادی، مدید، ۷۲۰ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۰۰ نسخه.

شرح کامل دیوان (چاپ مجدد)

حافظ معنوی: غزلیات حافظ به روایت دکتر دینانی، فیضی، کریم، تهران، اطلاعات، چاپ دوم، ۶۴۸ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۰۵۰ نسخه.

حافظ‌نامه: شرح الفاظ، اعلام، مفاهیم کلیدی و ابیات دشوار حافظ، خرمشاهی، بهاء‌الدین، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ شانزدهم، ۲۰۰۰ نسخه.

شاخ نبات حافظ: شرح غزل‌ها، همراه با مقدمه، تلفظ واژگان دشوار، درست‌خوانی ابیات و فرهنگ اصطلاحات، برزگر خالقی، محمدرضا، زوار، چاپ نهم، ۱۱۴۶ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۵۵۰ نسخه.

شرح سودی بر حافظ، سودی، محمد، مقدمه: سعید نفیسی، مترجم: عصمت ستارزاده، تهران، مؤسسه‌ی انتشارات نگاه، چاپ دوم، ۱۰۰۰ نسخه

شرح شوق: شرح و تحلیل اشعار حافظ، حمیدیان، سعید، تهران، نشر قطره، چاپ ششم، ۴۰۰ نسخه.

شرح عرفانی دیوان حافظ بر اساس نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و محمد قزوینی، به‌اهتمام: سیدرضا باقریان موحد، کومه، چاپ ششم، ۶۱۴ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۰۰۰ نسخه.

شرح عرفانی دیوان حافظ بر اساس نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و محمد قزوینی، به‌اهتمام: سیدرضا باقریان موحد، مصحح: قاسم غنی، مصحح: محمد قزوینی، آثار قلم، چاپ چهارم، وزیری (گالینگور)، ۱۰۰۰ نسخه.

حافظ و دیگران (چاپ نخست)

اثرپذیری حافظ از مرصداالعباد نجم رازی، محمدی، مریم، انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی، ۱۳۸ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

استراحت حافظ: اشعار حافظ و نقاشی‌های رنه ماگریت، حکیم‌زاده، پدram، شهر پدram، ۵۲ صفحه، خشتی (شومیز)، ۱۰۰ نسخه.

ایدئولوژی و ادبیات: بررسی تطبیقی اندیشه‌های حافظ، مولوی، خیام، شاملو و فروغ، اکبریانی، محمدهاشم، مروارید، ۲۶۴ صفحه، رحلی کوچک (شومیز)، ۵۵۰ نسخه.

بررسی تطبیقی شعر عماد فقیه‌کرمانی و خواجه حافظ شیرازی، یاری، اکرم و مصطفی سلطانی‌نژاد، گیوا، ۱۷۴ صفحه، وزیری (شومیز)، ۱۰۰۰ نسخه.

حافظ و دانته، اسدی، مجید، رسانش نوین، ۴۸۴ صفحه، رقعی (شومیز)، ۱۱۰۰ نسخه.

حافظ و شوقی، طه حسین، نحل، ۱۳۶ صفحه، رقعی (شومیز)، ۵۵۰ نسخه.

سوغ‌نامه‌ی طرب‌انگیز شاهنامه در دیوان حافظ؛ نوشداروی به‌هنگام: حکمت‌های حکیم طوس، قلمکارپور، شیرین، آوردگاه هنر و اندیشه، ۱۸۰ صفحه، رقعی (شومیز)، ۵۰۰ نسخه.

مفاهیم ارتباطی در اشعار مولوی و حافظ، ثقه‌ای، سعید، همدان: سعید ثقه‌ای، ۷۰۰ نسخه.

یاد و خاطره نزد حافظ و هیدگر، صافیان اصفهانی، محمدجواد، نقد فرهنگ، ۲۱۶ صفحه، رقعی (شومیز)، ۷۰۰ نسخه.

حافظ و دیگران (چاپ مجدد)

دیدار غرب و شرق در «هجرت» گوته: دیوان گوته از نگاه بینا فرهنگی، انتخاب و ترجمه: محمود حدادی، ویراستار: آذرمه سنجری. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی دانشگاه شهید بهشتی، چاپ دوم، ۱۰۰۰ نسخه.

شرح بخشی از دیوان (چاپ نخست)

پرواز با حافظ: شرح شور و شوق عرفانی در پارهای از غزل‌های حافظ بر اساس نسخه‌ی علامه قزوینی و قاسم غنی، زارعی، جمال، تهران: جامی، ۱۰۰۰ نسخه.

تفسیر چند غزل عرفانی از حافظ، مینوچهر، شاپور، بابل: اکسیر قلم، ۵۰۰ نسخه.

حافظ شیرین سخن: حافظ به زبان ساده، گزینش ۴۰ غزل دل‌ربای حافظ (با معنی تمام واژه‌ها، معنی تمام بیت‌ها و توضیح کوتاه درباره‌ی هر غزل)، معلم، حسین و آزاد معلم، مقدمه: بهاء‌الدین خرمشاهی، اطلاعات، چاپ دوم، ۴۸۸ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۰۵۰ نسخه.

رایحه‌ی دلنواز: شرحی عرفانی بر سه غزل از غزلیات خواجه حافظ شیرازی (ره)، شارح: رضا خوش‌بخت، رضا خوش‌بخت، ۴۲۲ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۰۰۰ نسخه.

شرح برخی لغات و غزلیات دیوان لسان‌الغیب خواجه حافظ شیرازی، تقریر و کتابت: سیدمحمدحسن قاضی طباطبایی، تدوین و ترجمه: خلیل ملاجوادی، اردبیل: نگین سبلان، ۵۰۰ نسخه.

شرح نولکشور بر دیوان حافظ: یک‌صد و دو غزل همرا با شرح، تحلیل و بررسی: فاطمه شفیعی، تهران: سخنوران، ۱۰۰۰ نسخه.

صفای دل، رند صبح‌ی‌زدگان: وجودشناسی حافظ گزیده‌ی اشعار و تفسیر، شادلو، کامبیز، تهران: انتشارات نظری، ۷۰۰ نسخه.

طریق عشق: شرح غزلیاتی چند از حافظ، فروزانفر، محمدحسن، به‌اهتمام: عبدالکریم جریزه‌دار، اساطیر، چاپ دوم، ۱۲۶ صفحه، رقعی (شومیز)، ۵۵۰ نسخه.

فرهنگ‌ها (چاپ نخست)

دانش‌نامه‌ی حافظ‌شناسی، آخوندزاده، حیدر (متخلص به آرمان آزاده)، ویراستاران: حمید عروجی... [و دیگران]، تهران: سبزان، ۵۰۰ نسخه.

فرهنگ غزلیات دیوان خواجه حافظ شیرازی، شه‌وری، احمد، احمد شه‌وری، ۳۷۲ صفحه، وزیری (شومیز)، ۳۰۰ نسخه.

فرهنگ موضوعی ادب پارسی ویژه‌ی دیوان حافظ (استخراج بیش از ۲۰۰۰ موضوع از دیوان حافظ) به همراه متن کامل اشعار حافظ (بر اساس نسخه‌ی قزوینی و دکتر غنی...)، فاضلی، قادر، تهران: نشر مهاجر، ۷۰۰ نسخه.

فرهنگ واژگان، صادقی‌تهرانی، محمدمهدی، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۵۰۰ نسخه.

دیوان خوشنویسی (چاپ نخست)

دیوان غزلیات حافظ همراه با تعبیرات، مصحح: فرشید اقبال، خطاط: کاوه اخوین، ایران یاران، ۵۰۰ صفحه، رحلی (گالینگور)، ۵۰۰ نسخه.

دیوان غزلیات حافظ، مصحح: فرشید اقبال، خطاط: داود کریمی، ایران یاران، ۶۰۸ صفحه، وزیری (گالینگور)، ۱۰۰۰ نسخه.

دیوان خوشنویسی (چاپ مجدد)

دیوان حافظ خوشنویسی شده بر اساس نسخه‌ی مصحح شادروانان علامه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی به انضمام تفسیر فال‌نامه، مقدمه: سیدعطاءالله مهاجرانی، مصحح: قاسم غنی، چاپ نهم، زرین و سیمین، ۶۰۸ صفحه، جیبی (گالینگور)، ۵۰۰۰ نسخه.

گزیده‌ی دیوان حافظ (چاپ نخست)

پندنامه‌ی حافظ، به کوشش ابوالفضل خداپرست، تهران: پیوسته، ۷۰۰ نسخه.
شیرین‌ترین ابیات حافظ، گلچین اشعار به صورت کاملاً کاربردی، دسته‌بندی ابیات...، امانی، اکبر، تهران: هنر سرای اندیشه، ۱۰۰۰ نسخه.

ترجمه‌ی بخشی از دیوان (چاپ نخست)

سخن آشنا: بیست‌وپنج غزل از حافظ (برای فارسی‌آموزان غیرایرانی و ایرانیان نوآموز)، شهبازی، ایرج، روزنه، ۳۴۴ صفحه، وزیری (شومیز)، ۵۰۰ نسخه.

تضمین اشعار حافظ (چاپ نخست)

بوسه‌ای بر آستان لسان‌الغیب (تضمین اشعار حافظ)، سروده: احمد مدرس زاده، تبریز: انتشارات دانشگاه تبریز (این کتاب در سال ۱۳۸۲ در انتشارات فروغی هم چاپ شده است)، ۱۰۰۰ نسخه.

کودک و نوجوان (چاپ مجدد)

دیداری شگفت با حافظ شیرازی، فیض‌آبادی، ابوالقاسم، چاپ چهارم، ۶۴ صفحه، رقعی (شومیز)، ۲۰۰۰ نسخه.

